

жими в живата наука...са губи време, труд и капитал без да се постига желаната цел за развитието на умствените способности на учениците". Подпомага и организира създаването на вечерни курсове за запознаване и на възрастните със селско-стопанска химия.²¹

Много видимо е проявлението на неговия племенник - художника Иван Енчев-Видю, който в 1901 г. създава Художествената галерия в Казанлък.²² Няколко месеца преди да почине той подарява своята библиотека от 762 броя книги на библиотека "Искра" в Казанлък - албуми, каталози от изложби, справочници, списания и др. на немски и български език; 159 накита - огърлици, гривни, пръстени и др. на музея, 25 шевици върху пешкири, поли, ръкави, 11 много редки икони, събрани от всички краища на България на Художествената галерия в Казанлък.

И така убедени сме, че списъкът на емигрантите казанлъчани от Възраждането, допринесли за напредъка на родното място, не е пълен по много причини, които не са обект на темата. Но това което се илюстрира от конкретните запазени факти и веществени свидетелства е достатъчно, за да се види значимата роля на казанлъшката емиграция за създаване на материална база и кадри за просперитета на града в образованието, просветата и културата, която роля се чувства и до днес.

1. **Златарски, В.** Архимандрит Онуфрий Попович Хилендарец, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.І, С., 1912, с.43; 2. **Китипов, П.** Миналото на Енина, С., 1968, с.89, с.305; 3. Пак там, с.91; 4. Пак там, с.97; 5. Пак там, с.103; 6. Пак там, с.107; 7. **Йеромонах Павел Стефанов**, Един забравен възрожденец - архимандрит Онуфрий Хилендарски, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.V, Ст. Загора, 1999., с.185; 8. **Стоянов, М.** Българска възрожденска книжнина, т.І, С., 1957; 8. **Георгиев, М.** Възраждането на гр.Казанлък, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.ІІ, С.1 1923, с.91; М.Георгиев, Стари благодетели на гр.Казанлък, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.І, с.39-42; ; 9а. **Вел. Йорданов.** Мария Гаврилова Константинова. Сб. Казанлък в миналото и днес, т. ІІ, С., 1923, с. 190; 9. **Георгиев, М.** Стари благодетели..., с.39-42; 10. **Мирчев, Д.** Родова памет на Хаджиенови, сп.Родина, 1997, кн.І-ІІ, с.187; 11. Златна книга на дарителите за народна просвета, кн.І, П-в, 1907, с.451; 12. **Топузов, Ив.** Хаджиеновци от Казанлък, в."Искра", бр.21,22,23,24 от 1963; 13. **Бозвелиев, К.** Материали за историята на механо-техническото училище "Иван Н.Хаджиенов" в гр.Казанлък, в."Искра", бр.390,391,1940 г.; 14. **Хаджиганева, М.** Петър Топузов през погледа на свои съвременници, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.VІ, 1994, с.249; 15. **Палазова, М.** Иван Хаджиенов и механо-техническото училище в Казанлък, Машинопис; 16. **Стоянов, М.** Българска възрожденска книжнина, т.І, С., 1957; 17. **Жечев, Н.** Букурещ - културно средище на българите през Възраждането, С., 1991, с.114,127; М.Стоянов, Българи - издатели и разпространители на гръцки книги В: Възрожденски книжари, С., 1980, с.300; 18. **Боршуков, Г.** История на българската журналистика, С., 1976, с.183; 19. ДА - Сливен, ЧП, 351; ДА-Ст.Загора, Ф 78К, оп.1, а.е.511; Автобиография, Дневници и спомени на д-р Христо Тенев Стамболски от Казанлък, т.І/1852-1868/С., 1927, с.384-385; 20. **Жечев, Н.** Букурещ - културно средище на българите...с.216; 21. **Пенев, А.** Димитър Енчев, Сб.Радатели за просвета и книжнина, НП, 1986, с.456; Ив.Топузов, Ив.Сарафов, Първите стъпки на земеделската просвета в България П-в, 1971, с.81; 22. **Георгиев, М.** Иван Енчев-Видю и приносите му към българската художествена култура, Сб.Казанлък в миналото и днес, т.ІV, с.254